

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, 18.12. 2002 r.

35891

RPO-407573-III/02/LN

Pan
Jarosław Kalinowski
Wicepremier
Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Szanowny Panie Premierze,

Uprzejmie informuję, że w dniu 10 września 2002 r. skierowałem do Pana Premiera wystąpienie z prośbą o uwzględnienie w toku prac nad zmianą przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 1998 r. Nr 7 poz. 25 ze zm.) kilku najpilniejszych kwestii. Nawiązując do tego wystąpienia chciałbym przekazać dalsze wnioski w sprawie nowelizacji przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Przepisy tej ustawy wyłączają z obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego, wypadkowego i macierzyńskiego, jak również emerytalne - rentowego dwie kategorie osób, a mianowicie:

- osoby, które podlegają innemu ubezpieczeniu społecznemu oraz
- osoby, które mają ustalone prawo do emerytury lub renty.

W przepisach ustawy nie przewidziano natomiast możliwości wyłączania z obowiązkowego ubezpieczenia osób, które pobierają zasiłki stałe oraz renty socjalne z pomocy społecznej na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64 z 1998 r. poz. 414 ze zm.).

Renty socjalne wypłacane są osobom pełnoletnim, które są całkowicie niezdolne do pracy z powodu inwalidztwa powstałego przed ukończeniem 18 roku życia lub w

okresie nauki w szkole ponadpodstawowej, ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej, lecz przed ukończeniem 25 lat, a także w okresie aspirantury naukowej czy studiów doktoranckich.

Zasiłek stały z pomocy społecznej przysługuje natomiast osobie zdolnej do pracy, ale nie pozostającej w zatrudnieniu ze względu na konieczność sprawowania opieki nad dzieckiem (także pełnoletnim) wymagającym stałej pielęgnacji, polegającej na bezpośredniej, osobistej pielęgnacji i systematycznym współdziałaniu w postępowaniu leczniczym, rehabilitacyjnym oraz edukacyjnym w sytuacji, gdy dziecko ma orzeczoną niepełnosprawność wraz ze wskazaniem, o których mowa w art. 6 b ust. 3 pkt 7 i pkt 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123 poz. 776 ze zm.), a dochód rodziny nie przekracza określonego progu dochodowego.

Należy podkreślić, że renty socjalne zastąpiły obecne w poprzednim systemie prawnym tzw. renty inwalidzkie uczniowskie (art. 63 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin), natomiast stałe zasiłki z pomocy społecznej zostały wprowadzone w celu zastąpienia instytucji tzw. wcześniejszych emerytur dla osób opiekujących się dziećmi specjalnej troski, przed 1999 rokiem regulowanej przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz. U. Nr 28 poz. 149).

Charakter tych świadczeń z pomocy społecznej oraz ich przeznaczenie jest zbliżony do charakteru i przeznaczenia świadczeń emerytalnych i rentowych z systemu ubezpieczenia społecznego. Skłania mnie to do wniosku, że przy ustalaniu obowiązku ubezpieczenia społecznego rolników okres pobierania tych świadczeń powinien być traktowany podobnie, jak okres pobierania renty czy emerytury, a zatem osoby pobierające takie świadczenia z pomocy społecznej powinny być wyłączone z obowiązku ubezpieczenia społecznego. Dodatkowo przemawia za przyjęciem takiego rozwiązania to, że są to albo osoby całkowicie niezdolne do pracy (a więc także do prowadzenia gospodarstwa rolnego), albo osoby, które wprawdzie są zdolne do pracy (do prowadzenia gospodarstwa rolnego), ale nie mogą jej wykonywać w zwykłym zakresie z uwagi na konieczność zapewnienia stałej opieki i pielęgnacji choremu dziecku.

Chciałbym także zainteresować Pana Premiera problemem braku możliwości doliczania zwiększeń z tytułu opłacania składek rolniczych do rent przyznawanych z tytułu niezdolności do pracy. W nowym systemie emerytalno-rentowym możliwość doliczania takiego zwiększenia została zachowana tylko w odniesieniu do emerytur.

Moim zdaniem takie zróżnicowanie sytuacji prawnej świadczeniobiorców prowadzi do naruszenia konstytucyjnych zasad równości i sprawiedliwości społecznej. W tej sprawie występowałem do Ministra Pracy i Polityki Społecznej, który jednak nie zajął stanowiska w sprawie uregulowania tego problemu.

Przypomnieć trzeba, że w poprzednim stanie prawnym, obowiązującym do końca 1998 r., zwiększenia z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników były naliczane zarówno przy wypłacie emerytur, jak też rent pracowniczych. Obecnie takiemu zwiększeniu ulega tylko emerytura, co jasno wynika z brzmienia art. 56 ust 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162 poz. 1118 ze zm.) .

Prowadzi to do zróżnicowania sytuacji prawnej emerytów i rencistów, co w mojej opinii nie znajduje racjonalnego uzasadnienia. Osoby pobierające rentę również w przeszłości opłacały składkę na ubezpieczenie rolników, a okres jej pobierania często dorównywał okresowi opłacania składki przez osobę odchodzącą na emeryturę. Problem ten dotyczy tzw. dwuzawodowców, którzy w latach 1978 - 1989 podlegali z mocy ustawy podwójnemu ubezpieczeniu z tytułu zatrudnienia oraz z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego. Tymczasem art. 56 ust. 4 ustawy ma na celu zrekompensowanie osobom, które w przeszłości opłacały obowiązkowe składki rolnicze i równocześnie nie nabyły z tego tytułu uprawnień do świadczeń rolniczych ciężarów tworzenia funduszu emerytalne - rentowego rolników w sytuacji zlikwidowania prawa do świadczeń zbiegowych...

Przy analizie tego zagadnienia nie można także pominąć faktu, że koszty wypłaty zwiększeń nie są finansowane przez Fundusz Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), ale podlegają refundacji z Funduszu Emerytalne - Rentowego, działającego w ramach ubezpieczenia społecznego rolników (KRUS). Oba organy (ZUS i KRUS) od wielu lat prowadzi odrębną gospodarkę finansową i dysponują odrębnymi funduszami przeznaczonymi na wypłatę świadczeń.

Działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 141) będę zobowiązany Panu Premierowi za przekazanie informacji o stanie prac nad zmianą ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i stanowiska wobec obecnie podniesionych problemów, a także wobec problemów wcześniej przedstawionych w piśmie z dnia 10 września br.

Z wyrazami szacunku

/-/